

Ze swoją kilkusetletnią historią, średniowiecznym układem urbanistycznym i zabytkową zabudową Lanckorona jest jednym z najpiękniejszych zakątków Małopolski. Nietypowe położenie, brukowany ryneček o sporym spadku otoczony drewnianymi domami z podcieniami i górujące nad całością ruiny zamku lanckorońskiego - to wszystko nadaje "miasteczku na wzgórzu" szczególną atmosferę, jedyną w swoim rodzaju.

EKOMUZEUM - żywa interpretacja dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego

Ekomuzeum jest przedsięwzięciem tworzonym oddolnie, w oparciu o lokalną mądrość i organiczną znajomość regionu, czerpiącym z miejscowej historii i tradycji, zaprezentowanej w sposób żywy i interesujący, godzącym wymogi ochrony dziedzictwa z potrzebami ekonomicznymi mieszkańców.

Ekomuzeum sieć rozproszonych w terenie obiektów-ekspozycji, które tworzą „żywą” kolekcję obrazującą wartości przyrodnicze i kulturowe regionu oraz dorobek jego mieszkańców. Wyjątkowy charakter regionu jest prezentowany jako wypadkowa warunków naturalnych i działalności ludzi, historycznej i obecnej.

Etymologiczne termin ekomuzeum pochodzi od dwóch greckich słów: „oikos”, które oznacza „dom” w sensie symbolicznym, odpowiadający dzisiejszemu pojęciu „mała ojczyzna” i „museion”, jako zbiór rzeczy, kolekcja (od obiektów zainteresowania nauki czy historii cywilizacji) – dając w połączeniu zbiór rzeczy materialnych i niematerialnych związanych z miejscem pochodzenia i życia określonych ludzi, czyli muzeum „małej ojczyzny”. Do najważniejszych celów tworzenia ekomuzeum należy:

- ochrona zasobów naturalnych i kulturowych,
- interpretacja miejscowego dziedzictwa,
- wzmacnianie lokalnej tożsamości,
- rozwój zrównoważonej turystyki i promocja lokalnych wytworów.

Ekomuzeum, jako kompleksowa metoda zachowania i interpretacji dziedzictwa jest znane i rozpowszechnione w Europie od lat 60-tych XX wieku. Kolebką idei jest Francja, gdzie działa blisko 70 lokalnych i regionalnych ekomuzeów. Wśród istniejących w Europie ekomuzeów funkcjonują zarówno małe, lokalne, często tematyczne inicjatywy (np. Ecomusée du Pays de la Cerise, Ecomusée de la pomme du calvados we Francji, Ecomuseo dell'Argilla, Ecomuseo dell'alabastro we Włoszech, Emåns Ekomuseum w Szwecji) jak i zintegrowane przedsięwzięcia regionalne (np. Ecomusée d'Alsace, Ecomusée du Mont-Lozère, Ecomusée de la Basse-Seine we Francji, Ecomuseo della Valle del Chiese – Porta de Trentino, Ecomuseo dell Valli d'Argenta we Włoszech, Ekomuseum Falbygden Ätradalén, Ekomuseum Nedre Ätradalén w Szwecji) czy ekomuzea transgraniczne (np. szwedzko-norweskie Eko-

museum Gränsländ). Informacje o funkcjonujących w Europie ekomuzeach zostały zebrane w przewodnik Ecomusei – Guida Europea.

Pojawiły się też pierwsze inicjatywy ekomuzealne w Polsce i innych krajach Europy Środkowej. Część z nich jak Ekomuzeum Lanckorona, czy Ekomuzeum Hont na Słowacji są przygotowanymi do zwiedzania sieciami najwartościowszych w ocenie mieszkańców miejsc, inne są w trakcie przygotowywania oferty dla turystów lub w fazie wypracowania koncepcji. Tworzone ekomuzea często koncentrują się na jakimś unikalnym dla danego regionu zagadnieniu, jak Ekomuzeum Tkactwa, które stawia sobie za cel rewitalizację dawnych tradycji tkackich Chełmska Śląskiego, Ekomuzeum Kowalstwa odwołuje się do specyfiki i osiągnięć bieszczadzkich kowali, Ekomuzeum Młynarstwa ma prezentować sposób pracy i dokonania młynarzy na Ziemi Człuchowskiej, czy Ekomuzeum Cysterskie rozwijane w Dolinie Środkowej Odry będzie, w zamierzeniu twórców, odzwierciedleniem historii pobytu cystersów na tych terenach. Są też ekomuzea z założenia pozbawione zdefiniowanego profilu, nastawione

**Ekomuzeum
Falbygden - Åtraden**

Osć ekomuzeum stanowi odcinek rzeki Åtran, a tematem przewodnim jest 6000 lat rolnictwa w regionie. Ekomuzeum obejmuje ponad 80 przystanków, wśród których znajdują się zarówno pamiętające najstarszych rolników groby megalityczne, obiekty tradycyjnej architektury drewnianej, świeckiej i sakralnej, liczne tradycyjne gospodarstwa rolne i hodowlane (np. gospodarstwa specjalizujące się w hodowli kóz czy owiec, hodowla psów rasowych, gospodarstwa ekologiczne), warsztaty rzemieślnicze (np. pracownia zwiariowanych kapeluszy, biżuterii, pracownie tkackie), gdzie można przyglądać się krok po kroku procesowi produkcyjnemu czy sklepiki z wyposażeniem z końca XIX i początku XX w. Ekomuzeum dysponuje też odrestaurowanym starym młynem, gdzie odbywają się liczne spotkania i imprezy integracyjne dla mieszkańców i odwiedzających ekomuzeum gości oraz czarującym pensjonatem, gdzie każdy z pokoi jest poświęcony innej znanej osobie z regionu i urządzony w stylu z epoki bohatera. Uzupełnienie stanowią szlaki turystyczne prowadzące zwiedzających po najciekawszych i najpiękniejszych miejscach, o wyjątkowym krajobrazie i walorach przyrodniczych.

na żywą prezentację całego bogactwa regionu i dorobku jego mieszkańców, jak Ekomuzeum Ziemi Bocheńskiej czy Ekomuzeum regionu Babiej Góry. Zaprezentowane powyżej ekomuzea nie są jedynymi inicjatywy tego typu w Polsce, wyróżnia je jednak współpraca i wymiana doświadczeń w ramach tworzonej krajowej sieci ekomuzeów.

Obecnie planowane jest rozwinięcie współpracy na poziomie europejskim, poprzez włączenie się w tworzenie sieci ekomuzeów europejskich, czemu służyła konferencja Long Networks. Ecomuseums and Europe, zorganizowana w Trydencie, we Włoszech, 6 – 8 maja 2004. Uczestnicy konferencji podpisali deklarację woli w sprawie ustanowienia Europejskiej Sieci Ekomuzeów. Sygnatariusze przyjęli wspólną definicję ekomuzeum oraz ustanowiono zagadnienia i zadania, które będą przedmiotem działania Sieci.

*Opracowanie: Barbara Kazior
Krajowy Koordynator Programu Ekomuzea
Fundacja Partnerstwo dla Środowiska
31-005 Kraków, ul. Bracka 6/6
tel: 012- 4225088, 4302443
4302465, fax:4294725
e-mail: kazior@epce.org.pl
[http:// www.epce.org.pl](http://www.epce.org.pl)*

EKOMUZEUM „LANCKORONA” NA SZLAKU BURSZTYNOWYM

Lanckorona – miasteczko, wieś o charakterze rolniczo turystycznym malowniczo położona na południowym stoku Góry Lanckorońskiej (550 m n.p.m.) liczy około 2000 mieszkańców.

W skład gminy Lanckorona wchodzi sołectwa Lanckorona, Izdebnik, Skawinki, Jastrzębia i Podchybie. Gminę zamieszkuje prawie 6000 mieszkańców w tym wielu przybyłych w poszukiwaniu ciszy z pobliskiego Krakowa.

Urozmaicona krata pól uprawnych, naturalne łąki, duże kompleksy leśne, cenne zespoły roślinne (np. skrzyp olbrzymi) i wschodnie geologiczne sprawiają, iż gminę można zaliczyć do interesujących przyrodniczo.

Pagórkowate ukształtowanie terenu charakterystyczne dla Pogórza Karpackiego stwarza doskonałe warunki do uprawiania turystyki aktywnej i wypoczynku.

Najcenniejszymi atutami gminy Lanckorona są ruiny zamku Lanckorońskiego z czasów Kazimierza Wielkiego, wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa Kultury i Natury UNESCO wraz z zespołem manierystycznym Kalwarii Zebrzydowskiej, drewniana zabudowa w Rynku wraz ze średniowiecznym założeniem urbanistycznym miasteczka, kościoły, kaplice, dwory, zabudowania Fabryki Wódek Zdrowotnych i Likierów Arcyksięcia Rainera w Izdebniku.

Od czterech lat grupa lokalnych instytucji i organizacji, obejmująca m.in. Urząd Gminy Lanckorona, Gminny Ośrodek Kultury, Towarzystwo Przyjaciół Lanckorony, Klub Lanckoroński oraz Stowarzyszenie Ekologiczno-Kulturalne „Na Bursztynowym Szlaku” realizuje szereg projektów związanych z tworzeniem infrastruktury turystycznej przyjaznej dla środowiska, promocją lokalnych produktów, organizacją imprez kulturalnych i społecznych (takich jak Jarmark Świętojański czy Anioł w Miasteczku), tworzeniem Ekomuzeum „Lanckorona”, współpracą przy wytyczaniu i znakowaniu trasy rowerowej Bursztynowy Szlak Greenway Kraków - Budapeszt oraz kreowaniem i wspieraniem inicjatyw kobiecych (Program „Babiniec”). O Lanckoronie i ciekawych inicjatywach jej mieszkańców można więcej dowiedzieć się z przewodnika pt. „Lanckorona. Miasteczko na wzgórzu” (Wydawnictwo Bezdroża, wyd. III, Kraków 2004).

Gmina Lanckorona w roku 2001 zaangażowała się w międzynarodowy projekt koordynowany przez Fundację Partnerstwo dla Środowiska w ramach Programu Szlak Bursztynowy

pn. „Wyszehradzka sieć ekomuzeów w Europie Środkowej” zmierzający do pobudzenia współpracy aktywnych regionów zajmujących się ochroną dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego oraz do wykreowania przykładowych ekomuzeów w Polsce, Czechach, na Słowacji i Węgrzech.

Zaczątkiem Ekomuzeum „Lanckorona” jest ścieżka kulturowo-przyrodnicza, składająca się z 18 przystanków, eksponująca najważniejsze ciekawostki regionu, pozwalająca zarówno turystom, jak i mieszkańcom odkryć ducha gminy Lanckorony i okolic.

Kontynuując rozwój idei ekomuzeum w naszej gminie, w 2004 roku oznakowano kolejne dwa przystanki pozwalające mieszkańcom i turystom jeszcze bardziej, bo przekazując dobre doświadczenia, przybliżyć tajemniczą Lanckoronę.

PRYZSTANKI EKOMUZEUM „LANCKORONA”

1 ... Izba Muzealna i Rynek Lanckoroński

Izba muzealna powstała w 1967 r. z inicjatywy Towarzystwa Przyjaciół Lanckorony.

Mieści się w budynku ocalałym z pożaru w 1868 r. Prezentowane są tu eksponaty z codziennego życia mieszkańców, głównie z początku XX w., wykopaliska z ruin Zamku oraz makieta Rynku lanckorońskiego sprzed tragicznego pożaru. W Izbie mieści się centrum dokumentacyjne Ekomuzeum Lanckorona. Rynek lanckoroński o spadku 9,5% (najbardziej stromy rynek na Szlaku Bursztynowym!) dekorują drewniane domy z lat 1868 - 72, z charakterystycznymi przejazdowymi sieniami, bramami mieczowanymi, miedzuchami, naczółkowo-przyczółkowymi dachami krytymi gontem oraz głębokimi podcieniami, które służyły kupcom do wystawiania towarów w czasie targów i jarmarków

2 ... Kościół Parafialny pw Narodzenia św. Jana Chrzciciela w Lanckoronie

Ufundowany przez króla Kazimierza Wielkiego przed 1359 r. Był wielokrotnie przebudowany, szczególnie w XVI w. Pierwotny styl gotycki odnajdziemy w bryle budowli i jej rzucie. Wyposażenie pochodzi z późnego renesansu i baroku. Ołtarz główny reprezentujący styl wczesnobarokowy, z obrazem przedstawiającym chrzest Chrystusa, wyróżnia się bogatym wystrojem rzeźbiarskim i figuralnym - jest to jeden z najcenniejszych przykładów sztuki wczesnobarokowej w Małopolsce. Zespół plebański, usytuowany po zachodniej stronie kościoła, został wykształcony już w średniowieczu. Składał się z budynku plebani, spichlerza, stodoły (której podpalenie rozpoczęło tragiczny pożar Lanckorony w 1868 r.), drewnitni i stawu.

3 ... Ruiny zamku na Górze Lanckorońskiej

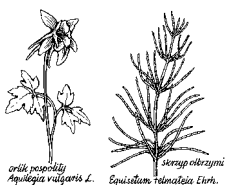
Zamek lanckoroński powstał przed 1359 r. na miejscu dawnego drewnianego gródka strażniczego z XIII w. Był rozbudowywany przez kolejnych tenentariuszy ziem lanckorońskich. Otoczony fosą, wyposażony w most zwodzony, obejmował dziedziniec, kaplicę zamkową i pomieszczenia gospodarskie. Podobno istniały też tajemne podziemne przejścia łączące Zamek z Rynkiem lanckorońskim. Zamek był jednym z głównych punktów oporu konfederatów barskich. Po konfederacji zamek zajęli Austriacy, którzy zamienili go na więzienie i koszary. Popadł w ruinę na przełomie XVIII i XIX w., głównie wskutek dzikiej rozbiórki. W 1999 r. ruiny Zamku lanckorońskiego zostały wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa Kultury i Natury UNESCO w ramach manierystycznego parku krajobrazowego w Kalwarii Zebrzydowskiej.

4 ... Ciekawostki przyrodnicze

Drzewa i rośliny dziko rosnące

- ... modrzew polski (*Larix polonica* Rac.) - liczne stanowiska spotkamy na Górze Lanckorońskiej, m.in. wokół ruin Zamku.
- ... buczyna karpacka (*Fagus sylvatica* L.) - rośnie na Górze Lanckorońskiej, szczególnie licznie na Alei Zakochanych.
- ... sosna wejmutka (*Pinus strobus* L.) - najwięcej okazów spotkamy w Lesie Groby.
- ... bluszcz pospolity (*Hedera helix* L.) - największy okaz od-

najdziemy na starym uschłym dębie przy ul. Legionistów w Lanckoronie.

- ... wawrzynek wilczyłyko (*Dafihne mezereum L.*) - występuje na Górze Lanckorońskiej, w lesie Groby i na innych obszarach leśnych gminy.
- ... skrzyp olbrzymi (*Eguisetum tefrnoteio Ehrh.*) - spotkamy go na ścieżce spacerowej Na Moczary i w Solcy Izdebnickiej.
- ... rośliny storczykowate - np. Podkolan biały (*Platanthera bilolia LRich.*) występuje m.in. na Kopani.
- ... orlik pospolity (*Aguilegia vulgaris L.*) - spotykany na łąkach w całej gminie.

Stare sady i ogrody

Na terenie całej gminy zachowały się przydomowe sady mające już często ponad pół wieku. Rosną w nich przede wszystkim stare odmiany, głównie jabłoni i śliw węgierek. Przy zespołach dworskich w Podchybiu i Izdebniku zachowały się fragmenty ogrodów-parków a przy willach lanckorońskich - modernistyczne ogrody założone na początku XX w. Plantacje porzeczek i agrestu, zakładane w latach 70. XX w. głównie w Skawinkach, Lanckoronie, Izdebniku. przynosiły zyski i dawały zatrudnienie, stanowiąc 30% upraw w regionie. Obecnie na terenie gminy zachowało się tylko kilka pasiek, choć jeszcze do lat 90. prawie w każdej zagrodzie było kilka pni pszczół, a od lat międzywojnia pszczelarzy zrzesza Związek Pszczelarski.

Zwierzęta

- ... salamandra (*Salamandra salamandra L.*) - żyje na wilgotnych stanowiskach leśnych na Górze Lanckorońskiej. Można ją spotkać na ścieżkach spacerowych oraz na Podkiece przy kamieniołomie.
- ... traszka karpacka (*Triturus montandoni*) - występuje przy zbiornikach wodnych, m.in. na ścieżkach spacerowych wokół Góry Lanckorońskiej oraz w lesie Kamionka w Skawinkach. Na Górze Lanckorońskiej i w okolicy występują także: sarna, zając, dzik, lis, tchórz, jeź, wiewiórka, borsuk, myszółów, pustułka, sowa uszata, dzięcioł zielony, czarny i pstry, sikora bogatka, jerzyk, wilga, bażant i kuropatwa oraz gościnnie niedźwiedź brunatny.

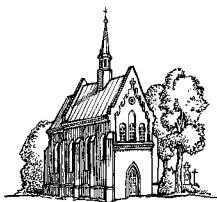
5 ... Wille lanckorońskie

Zbudowane głównie w stylu zakopiańskim, wille Lanckorońskie wznoszono w latach 20. i 30. XX w. z myślą o przyjmowaniu letników. Najbardziej znane to: ... Willa Róż ... Gąsiorówka ... Tadeusz ... Modrzewiówka ... Zbyszek ... Wrzos

... Słoneczna ... Widok ... Bajka ... Zamek ... oraz Dom Pracy i Nauki Gospodarstwa Wiejskiego

6 ... Kościółek Podwyższenia Św. Krzyża na cmentarzu w Lanckoronie

Ten neogotycki kościółek jednonawowy pochodzi z 2. poł. XIX w. Wcześniej na jego miejscu stał kościół drewniany wzmiankowany już w wieku XVI. Według legendy został on ufundowany w miejscu, gdzie pod cisem rozgałęzionym na kształt krzyża objawił się zrozpaczonej piastunce siwy Starzec, który obwieścił, że utracone dziecko zostało cudem uratowane. Przed wybudowaniem murowanego kościółka uchwalono, aby resztki pnia cisowego oprawić deskami w kształt krzyża. Wyposażenie obecnego kościółka jest rokokowe i wczesnobarokowe. Ołtarz przedstawia Zdjęcie z Krzyża, na ścianie znajdziemy obraz św. Antoniego Padewskiego. Na cmentarzu znajdują się m.in. pomnik Seweryna Sypowskiego z fragmentem poematu Beniowski Juliusza Słowackiego oraz dwa groby partyzantów.

7. Kapliczka Konfederatów Barskich

Wybudowana jest z ciosów kamiennych w 1910 r. - w pięćsetną rocznicę bitwy pod Grunwaldem na miejscu wcześniejszej drewnianej - dla upamiętnienia wygranej potyczki, w jakiej 1 listopada 1769 r. wojska konfederackie po wodzą Kazimierza Pułaskiego starły się z wojskami rosyjskimi.

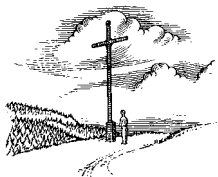
8 ... Kapliczka Św. Anny

Wybudowana na przełomie XIX i XX w. powstała w miejscu, gdzie prawdopodobnie zostali pochowani oficerowie konfederacji barskiej po bitwie, jaka rozegrała się 22 czerwca 1771 r. pod Lanckoroną.

9 ... Krzyż Konfederatów Barskich

Upamiętnia klęskę poniesioną 22 czerwca 1771 r. w bitwie z wojskami rosyjskimi. Poległych Polaków pochowano na placu boju w okolicy krzyża, a otaczający las nazwano Groby (przed bitwą teren zwany był Droszczyzną). Według niektórych przekazów oficerów pogrzebano w miejscu gdzie dzisiaj stoi kapliczka św. Anny.

10 ... Kościół Św. Joachima w Skawinkach

XVIII-wieczny kościół parafialny pw. św. Joachima przeniesiony został z Przytkowic do Skawinek w latach 50. ubiegłego stulecia. Jest przykładem barokowego sakralnego budownictwa drewnianego, o konstrukcji zrębowej na rzucie krzyża greckiego ze świątymi kantami międzyramiennymi. Od południa wieża połączona jest z kościołem kruchtą, od strony zachodniej przy prezbiterium znajduje się zakrystia. Wyposażenie kościółka jest głównie barokowe.

11 ... Kapliczka „Dzwonek”

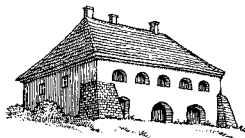
Pochodzi z XIX w. Jest to kaplica murowana zbudowana na rzucie czworoboku, zwieńczona cebulastym hełmem i ośmioboczną latarnią z kopułą i iglicą, kryta gontem. Zgodnie ze zwyczajem dzwonek w kapliczce wzywał do modlitwy na Anioł Pański, zwoływał mieszkańców na spotkania, ostrzegał w chwilach niebezpieczeństw. Wewnątrz znajduje się kamienna polichromowana figura Chrystusa Upadającego pod Krzyżem.

12 ... Zespół dworski w Jastrzębi

Pochodzi z początku XIX w. Składa się z dworu, który zachował swoją oryginalną bryłę i formę, oraz zabudowań gospodarczych obecnie znajdujących się w ruinie. Dwór postawiła rodzina Lewakowskich. Do prac rolniczych zatrudniano okoliczną ludność. Obecnie w dworze mieści się szkoła podstawowa.

13 ... Zajazd „Stara Poczta”

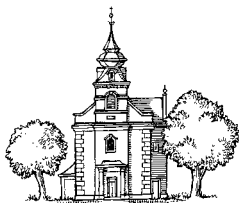

Budynek austro-węgierskiej poczty konnej z 1780 r. służył do przepręganiania koni i krótkiego wypoczynku podróżnym udającym się do Wiednia. Był tu zajazd, hotel, restauracja, skład win węgierskich, posterunek policji i areszt. Do Starej Poczty zawiątał nawet Fryderyk Chopin w czasie podróży z Krakowa do Wiednia, który zachwycał się architekturą budynku i urokami okolicy. Poczta zbudowana jest na naturalnym spadku terenu, stąd od frontu budynek jest parterowy, od tyłu zaś - dwukondygnacyjny. Kondygnacja dolna obejmuje prze-

sklepione piwnice. W tyle budynku znajduje się galeria arkadowo-filarowa o trzech efektownych arkadach na parterze i pięciu na piętrze.

14 ... Kościół Św. Małgorzaty w Izdebniku

Wybudowany został w latach 1838 - 1841 w klasycystycznym stylu kościołów józefińskich. Muralny budynek cechują kwadratowe prezbiterium, prostokątna jednoprzęsłowa nawa i dwukondygnacyjna zakrystia. Od frontu kościoła wznosi się wieża. Od strony zachodniej dobudowana jest nowa kruchta. Wyposażenie kościoła reprezentuje styl wczesnobarokowy; polichromia pochodzi z okresu międzywojennego, została w latach 90. przemalowana. Ołtarze charakteryzują się stylem mieszanym - eklektycznym.

15 ... Zespół dworski w Izdebniku

Datowany na XVI - XVIII w. został w XIX stuleciu rozbudowany. Przy dworze istniała gorzelnia - wielkiej sławy Fabryka Wódek Zdrowotnych i Likierów arcyksięcia Rainera Habsburga produkująca Jarzębiak Izdebnicki. Zespół parkowy składa się z parku krajobrazowego typu angielskiego, sadu i dawnego warzywnika oraz parku leśnego. Obecnie mieści się tu Dom Pomocy Społecznej.

16 ... Zespół dworski w Podchybiu

Dwór z przełomu XVIII i XIX w. Zachował się piękny rozległy park dworski. W zabudowaniach gospodarczych można zobaczyć maszynę parową z początku XIX stulecia.

17 ... Dom Lanckorona 16

Budynek został postawiony na początku XX w. jako miejsce użyteczności publicznej. Był dzierżawiony przez mieszkańców, którzy w ramach rozwoju rzemiosła prowadzili tu swoją działalność. W kamiennym zabudowaniu gospodarczym działała kuźnia. W latach 60. budynek przeznaczono na ośrodek zdrowia z punktem aptecznym, a później przekształcono go na przedszkole. Posesja usytuowana jest w sąsiedztwie kościoła parafialnego i drogi do ruin zamku. Jest to jedyny w Lanckoronie budynek o bryle prostokątnej

z dwuspadowym dachem, ozdobnymi gzymsami i zabytkowymi drzwiami. Jego układ nawiązuje do „chałupy lanckorońskiej” (sień w środku i pomieszczenia po bokach). Został wymurowany częściowo z kamienia (piwnice i sutereny) a częściowo z cegły pochodzącej prawdopodobnie z dawnej cegielni lanckorońskiej (parter). Kuźnia wybudowana jest z kamienia na zaprawie wapiennej.

Budynek jest dziś siedzibą Stowarzyszenia Ekologiczno-Kulturalnego „Na Bursztynowym Szlaku” i stanowi Centrum Aktywności Lokalnej. Po ukończeniu remontu będą odbywać się tu warsztaty twórcze: garncarskie, ceramiczne, malarskie, tkackie, bibułkarskie. Planowane jest również otwarcie sklepiku z galerijką, który ma być miejscem promocji naszego regionu oraz produktów lokalnych z Bursztynowego Szlaku.

18 ... Willa TADEUSZ Miejsce tradycji niepodległościowej. Rodzinne pamiątki związane z J. Piłsudskim i legionami.

Z dala od centrum Lanckorony usadowił się bodaj najstarszy w Polsce prywatny Pensjonat „Tadeusz”. Już trzecie pokolenie właścicieli zaprasza do pięknie położonego na zboczach góry, zagubionego w zieleni domu. Pensjonat powstał w roku 1924 a jego budowniczym był legionista Tadeusz Lorenz Senior. Pierwotnie realizowany zamiar bycia leśniczówką przerodził się w pomysł pensjonatu dla przyjaciół i towarzyszy legionowych.

Pensjonat funkcjonuje bez przerwy od 80 lat, przetrwał okresy zawieruch dziejowych. Tutaj bywały znane osobistości ze świata polityki i sztuki, racząc się zarówno klimatem miejsca jak i doskonałą kuchnią.

Jakie jest najmiłsze miejsce w pensjonacie Tadeusz? Kuchnia! - odpowiedzą chórem jego stali bywalcy. W nastrojowym salonie znajdują się rodzinne pamiątki związane z Józefem Piłsudskim i legionami. Historia tego miejsca zawarta jest w kilkunastu pamiątkowych księgach znajdujących się w pensjonacie.

ŚCIEŻKI TEMATYCZNE EKOMUZEUM „LANCKORONA”

I ... Tajemnicza Lanckorona

Przystanki:

- 1 ... Izba Muzealna i Rynek Lanckoroński
- 2 ... Kościół Narodzenia Św. Jana Chrzciciela
- 3 ... Ruiny zamku
- 5 ... Wille lanckorońskie
- 6 ... Kościółek Podwyższenia Św. Krzyża na cmentarzu
- 17 ... Siedziba Stowarzyszenia Na Bursztynowym Szlaku
- 18 ... Pensjonat „Tadeusz”

Czas przejścia od 1,5 do 4 godzin w zależności od czasu, który poświęci się każdemu przystankowi, zwłaszcza na: wypicie kawy w Pensjonacie „Tadeusz” czy willi „Zamek”, poznawanie historii w Muzeum, zadumie w kościele czy na cmentarzu, zwiedzanie ruin zamku, spacerowanie uliczkami miasteczka, wysłuchanie pomysłów rodzących się w siedzibie Stowarzyszenia.

II ... Dziedzictwo przyrodnicze

Przystanki:

4 ... Ciekawostki przyrodnicze

- ... *Romantyczne Alejki Spacerowe po Górze Lanckorońskiej (10 km)*
- ... *Bursztynowy Szlak Rowerowy przebiegający przez wszystkie miejscowości gminy tj. Podchybie, Izdebnik, Lanckoronę, Jastrzębię i Skawinki będący częścią Bursztynowego Szlaku Greenway Kraków Budapeszt łączący najciekawsze miejsca. Cały szlak ma długość 38 km.*
- ... *Szlak Bryczek Konnych wytyczony również na terenie całej gminy i odkrywający jej piękno (25 km).*
- ... *Szlaki Narciarstwa Biegowego wytyczone po leśnych drogach na Górze Lanckorońskiej (12 km), w Izdebniku (droga z Chatałówki do centrum Izdebnika 2,5 km), w Skawinkach Las Kamionka (2 km).*

III ... Konfederacja Barska

Przystanki

- 3 ... Ruiny Zamku
- 7 ... Kapliczka Konfederatów Barskich
- 8 ... Kapliczka Św. Anny
- 9 ... Krzyż Konfederatów Barskich

Piękna karta w historii Lanckorony. W roku 1768 przybywa w te strony Maurycy Beniowski, odznacza się w kilku zbrojnych starciach pod Lanckoroną i opanowuje zamek lanckoroński, a jego załogę skłania do przejścia na stronę konfederacji. To początek tej karty

Orientacyjny czas przejścia 2 godziny, odległość około 5 km.

IV ... Dwory, zajazdy, fabryki

Przystanki

- 12. Zespół dworski w Jastrzębi**
- 13. Zajazd „Stara Poczta”**
- 15. Zespół dworski w Izdebniku**
- 16. Zespół dworski w Podchybiu**

Wędrując pieszo lub na rowerze (około 10 km) można zobaczyć pozostałości zabudowań ówczesnych wielkoobszarowych gospodarstw rolnych, obiektów przemysłowych i budynków użyteczności publicznej: a to wielkiej sławy w dawnym cesarstwie austro-węgierskim gorzelnia Fabryki Wódek Zdrowotnych i Likierów Arcyksięcia Rainera Habsburga, dwory i folwarki z zauważalną jeszcze w krajobrazie szatą pól dworskich, na których pracowała okoliczna ludność, budynek austriackiej poczty konnej przy Pierwszej Główniej Szosie handlowo – pocztowej Lwów – Bielsko.

V ... Kościoły i kaplice

Przystanki:

- 2. Kościół Narodzenia Św. Jana Chrzciciela w Lanckoronie**
- 6. Kościółek Podwyższenia Św. Krzyża na cmentarzu w Lanckoronie**
- 7. Kapliczka Konfederatów Barskich w Lanckoronie**
- 10. Kościół Św. Joachima w Skawinkach**
- 11. Kapliczka „Dzwonek” w Skawinkach**
- 14. Kościół Św. Małgorzaty w Izdebniku**

Idąc lub jadąc szlakiem kościołów i kapliczek w gminie Lanckorona (poruszając się np. Bursztynowym Szlakiem) można oprócz doznań duchowych, religijnych poznać dzieje tego regionu zawarte we wnętrzach kościołów, w bryle budowli, stylu architektonicznym - począwszy od gotyku przez architekturę drewnianą, neogotyku, styl józefiński.

ZWIEDZANIE EKOMUZEUM „LANCKORONA”

Wszystkie przystanki można zwiedzić samemu pomagając sobie przewodnikiem lub informatorami.

Informacje można też uzyskać w Izbie Muzealnej.

Kościół można zwiedzać na około pół godziny przed i po mszach świętych lub indywidualnie uzgadniać z księżmi.

Zwiedzanie dworów również należy uzgodnić z właścicielami – użytkownikami.

Istnieje możliwość zwiedzania Ekomuzeum „Lanckorona” – całości lub poszczególnych przystanków tematycznych z przewodnikiem po wcześniejszym ustaleniu z Dyrektorem GOK lub Urzędem Gminy.

Proponujemy również zorganizowanie np. ogniska pod ruinami zamku lub warsztatów.

INICJATYWY:

Dni Gminy Lanckorona - Jarmark Świętojański

termin: weekend przed 24 czerwca (połowa czerwca)

opis: Jarmark produktów lokalnych i rzemiosła na Bursztynowym Szlaku

charakter: stała, cykliczna impreza promująca gminę Lanckorona, jej walory przyrodniczo-kulturowe, lokalne i regionalne produkty i rzemiosło, odtworzona po blisko 100 latach przerwy jako sięgający tradycją do średniowiecza jarmark na Św. Jana Chrzciciela.

kontakt: Dyrektor Gminnego Ośrodka Kultury w Lanckoronie, ul. Krakowska 473, 34-143 Lanckorona, tel. 033 876 35 67

miejsce: Lanckorona Rynek

Spotkania Lanckorońskie

termin: lato

opis: wystawa plastyczna artystów profesjonalistów i amatorów czerpiących natchnienie z tajemniczej Lanckorony

charakter: stała, cykliczna wystawa

kontakt: Dyrektor Gminnego Ośrodka Kultury w Lanckoronie, ul. Krakowska 473, 34-143 Lanckorona, tel. 033 876 35 67

miejsce: Gminny Ośrodek Kultury w Lanckoronie

Kiermasz Wielkanocny „Smaki Lanckorony”

termin: weekend przed Świętami Wielkanocnymi

opis: kiermasz świątecznych ozdób, pokaz wyrobu połączony ze sprzedażą, powitanie wiosny

kontakt: Stowarzyszenie Ekologiczno Kulturalne „Na Bursztynowym Szlaku” 34-143 Lanckorona 16, tel. 033 876 35 67; renatabukowska@poczta.onet.pl

„Spotkania Lanckorońskie”

termin: druga połowa lipca

opis: wystawa plastyczna artystów profesjonalnych i amatorów czerpiących natchnienie z tajemniczej Lanckorony

kontakt: Gminny Ośrodek Kultury w Lanckoronie, 34-143 Lanckorona 473, Renata Bukowska – dyrektor; 033 876 35 67; renatabukowska@poczta.onet.pl

„Anioł w Miasteczku”

termin: grudzień, przed świętami Bożego Narodzenia

opis: kiermasz świątecznych ozdób, pokaz wyrobu połączonej ze sprzedażą, oraz wielkie roznoszenie przez Anioły życzeń świątecznych Mieszkańcom

kontakt: Stowarzyszenie Ekologiczno Kulturalne „Na Bursztynowym Szlaku” 34-143 Lanckorona 16, tel. 033 876 35 67; renatabukowska@poczta.onet.pl

Gminny Ośrodek Kultury w Lanckoronie 34-143 Lanckorona 473, Renata Bukowska – dyrektor; tel. 033 876 35 67; renatabukowska@poczta.onet.pl

„Festyn pod Zamkiem”

termin: w wybrane weekendy od lata do jesieni

opis: rodzinne festyny i spotkania mieszkańców i gości przy muzyce pod ruinami zamku

kontakt: Towarzystwo Przyjaciół Lanckorony, Izba Muzealna Rynek 133, 34-143 Lanckorona, Fryderyk Koźbał – skarbnik Towarzystwa

Program „Babiniec”

„Babiniec” to sieć kobiet z Europy Środkowej (Polska, Słowacja i Republika Czeska) i USA, które wspierają się, uczą od siebie i wzajemnie inspirują w pracy na rzecz dziedzictwa i rozwoju lokalnego terenów wiejskich. Program jest rezultatem ich pasji i wspólnych lokalnych inicjatyw na rzecz ochrony dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego. W tej nieformalnej sieci liderki uczestniczy dziś ponad 80 kobiet.

W Lanckoronie realizacja projektu przyczyniła się do powołania w 2003 r. Stowarzyszenia Ekologiczno-Kulturalnego „Na Bursztynowym Szlaku”. Jego powstanie jest rezultatem pracy liderów lokalnych, głównie kobiet, którzy wykorzystując swoje talenty i wiedzę realizują inicjatywy z zakresu tradycji, kultury i przedsiębiorczości. Ważnym przedsięwzięciem jest tworzenie wspólnej oferty turystycznej i produktów lokalnych z regionu. Siedzibą Stowarzyszenia jest budynek dawnego przedszkola, który użyczyła Gmina Lanckorona. Jest to centrum lokalnych inicjatyw z zakresu dziedzictwa, miejsce organizacji warsztatów twórczych, spotkań kulturalnych i artystycznych, a także galeria i sklep lokalnych produktów.

WARSZTATY

Warsztaty twórcze są spotkaniami z tradycją i dziedzictwem kulturowym naszego regionu. W trakcie 3 - 4 godzinnych warsztatów uczestnicy stają się ceramikami, hafciarzami, malarzami czy poznają techniki wyplatania z różnych materiałów. Praca pod kierunkiem twórcy, z żywymi przykładami, bezpośrednim doświadczeniem jest najlepszym sposobem przeżywania i nauki. Takie warsztaty organizowane były: w pracowni ceramicznej, przez twórców opakowań i galanterii z łąby drzewnej, hafciarzy, przez twórców wycinanek, gobelinów, malarstwa na szkle.

W trakcie spotkania z twórcami w warsztacie ceramiki, trwającego 2-3 godziny, dzieci mają możliwość zwiedzenia pracowni ceramicznej, obejrzenia pieców do wypalania ceramiki czy obserwowania przebiegu szklwienia produktów. Głównym jednak celem organizowanych warsztatów jest twórcza praca dziecka pod kierunkiem ceramika - poznanie tradycyjnego sposobu wyrabiania naczyń glinianych, praca na kole garncarskim. Uczestnicy warsztatów zabierają ze sobą własnoręcznie wykonane prace i wiedzę o tym, jak wygląda praca w pracowni ceramicznej. Planujemy, iż powstałe warsztaty będą ofertą dla biur turystycznych zajmujących się promocją oferty edukacyjnej dla szkół.

Miejscem warsztatów twórców naszego regionu ma się stać odnowiony budynek dawnego przedszkola w Lanckoronie. Przekazany na siedzibę lokalnych stowarzyszeń będzie zapleczem do prowadzenia warsztatów w różnych porach roku, galerią i sklepem twórców zarówno z regionu Lanckorony jak i zaprzyjaźnionych organizacji z różnych regionów Polski (Grupa Partnerska „Łączy nas Babia Góra”) i z zagranicy (Słowacja, Czechy). Bedzie się tutaj również znajdować biuro sekretariatu „Partnerstwa dla Ziemi Wadowickiej”.

Obecnie będziemy dążyli do tego, aby pokazy rękodzielnicstwa rozwinęły się np. w formę niedzielnych spotkań z twórcami. Mają one stać się dopełnieniem i ożywieniem istniejącej trasy Ekomuzeum. Obecnie organizowane są warsztaty ceramiczne, wycinanki, wyplatania z łąby, wyszywania, tkacki oraz wikliniarski. Warsztaty tematyczne np. z aniołami czy z mizrahem są uzupełnieniem naszej oferty, którą w dalszym ciągu chcemy poszerzać.

Izba Muzealna imienia prof. Antoniego Krajewskiego w Lanckoronie

Prezentuje eksponaty z codziennego życia mieszkańców z początku XX w. oraz wykopaliska z ruin zamku.

Adres: Rynek 133,
34-143 Lanckorona,
tel. 033 8763567,
www.lanckorona.pl;
godziny otwarcia od kwietnia do października: codziennie 11.00 - 17.00, wskazany kontakt telefoniczny, cena 2 zł ulgowy (dzieci), 3 zł normalny.

Urząd Gminy Lanckorona

ul. Krakowska 473,
34-143 Lanckorona;
tel. 033 876 35 95
sekretariat@lanckorona.pl
www.lanckorona.pl

Gminny Ośrodek Kultury w Lanckoronie

ul. Krakowska 473,
34-143 Lanckorona;
tel. 033 876 35 67
renatabukowska@poczta.onet.pl
www.lanckorona.pl

Stowarzyszenie Ekologiczno-Kulturalne „Na Bursztynowym Szlaku”

34-143 Lanckorona 16

Towarzystwo Przyjaciół Lanckorony

Izba Muzealna 133,
34 – 143 Lanckorona
tel. 033 876 30 13
Pan Fryderyk Koźbiał

Klub Lanckoroński

Willla Tadeusz
34-143 Lanckorona 46

Dom Wczasowy „Tadeusz”

Lanckorona, ul. Legionistów 46,
tel. 876 35 92
40 miejsc noclegowych, pokoje 1-3 osobowe, węzeł sanitarny osobno, całodzienne wyżywienie. Organizowanie zjazdów, szkoleń sympozjów przyjęć okolicznościowych - sala na ok.40 osób. Basen tylko dla gości pensjonatu, świetlica sala TV. W pensjonacie Izba Pamięci - zbiory dotyczące Legionów oraz Marszałka Piłsudskiego, początków ruchu turystycznego w Lanckoronie. Cena 55 zł za dobę z pełnym wyżywieniem, brak udogodnień dla inwalidów, parking niestrzeżony bezpośrednio przy domu, akceptacja zwierząt, brak akceptacji kart płatniczych.

Dom Wczasowy „Zamek”

Lanckorona, ul. Zamkowa 40
tel. 033 876 35 15
25 miejsc noclegowych, pokoje 1-3 osobowe, węzeł sanitarny osobno, całodzienne wyżywienie. Świetlica z kominkiem dla 25 osób, TV, jadalnia. Grupy zorganizowane i turyści indywidualni. Pensjonat otoczony dużym ogrodem z ciekawostkami dendrologicznymi. Cena 55 zł za dobę z pełnym wyżywieniem, brak udogodnień dla inwalidów, parking niestrzeżony bezpośrednio przy domu, akceptacja zwierząt, brak akceptacji kart płatniczych.

Gospodarstwo agroturystyczne AGA

Lanckorona, ul. Konfederatów Barskich 556, tel. 876 32 87.
Ilość miejsc 15, węzeł sanitarny osobno, sala na 15 osób. Całodzienne wyżywienie, produkty

z własnego gospodarstwa, zdrowa żywność, zwierzęta gospodarskie. Cena 50 zł za dobę z pełnym wyżywieniem, brak udogodnień dla inwalidów, parking niestrzeżony bezpośrednio przy gospodarstwie, akceptacja zwierząt, brak akceptacji kart płatniczych, kąpielisko 3 km, las 0,5 km, przystanek PKS - 0,4 km, możliwość rozbicia namiotu.

Gospodarstwo gościnne „Tęczowa Góra”

Renata i Daniel Bukowscy, Skawinki 199, tel. 0501 706 948. Dla gości przygotowano pokój dwuosobowy w tradycyjnym drewniano-kamiennym domu stojącym na szczycie góry. Gospodarze prowadzą edukację ekologiczną dzieci i młodzieży i zajmują się medycyną naturalną, posiadają zwierzęta domowe. Cena 45 zł za dobę z pełnym wyżywieniem, są udogodnienia dla inwalidów, parking niestrzeżony bezpośrednio przy gospodarstwie, akceptacja zwierząt, brak akceptacji kart płatniczych, kąpielisko 10 km, las przy domu, przystanek PKS - 2 km, możliwość rozbicia namiotu.

Ośrodek Kształcenia i Wychowania „Korona”

ul. Krakowska 513
tel. 033 876 64 01,
gospomkg7@ohp.pl;
www.osrodek-korona.pl
42 miejsca noclegowe, pełny zakres wyżywienia, śniadanie nie wliczone w cenę pokoju, pokoje od 1 do 4 osobowe, cena za miejsce 25-28 zł za dobę, pokoje wyposażone w węzeł sanitarny, udogodnienia dla inwalidów, parking niestrzeżony bezpośrednio przy Ośrodku przystosowany dla autokarów, brak akceptacji kart płatniczych.

Możliwość organizowania zjazdów, szkoleń, „zielonych szkół”, imprez weselnych i okolicznościowych. W wyposażeniu sala wykładowa na ok 45 osób, mini siłownia, stół do tenisa, boisko do gry w siatkówkę, zadaszone miejsce na ogniska, świetlica z gramy, TV, video, TV-sat.

Szkolne Schronisko Młodzieżowe PTSM

Lanckorona, ul. Kazimierza Wielkiego 1, tel./fax 033 876 35 89
100 miejsc noclegowych w tym 80 w pokojach wieloosobowych. Noclegi bez wyżywienia, węzeł sanitarny osobno, sala na 50 osób, brak udogodnień dla inwalidów, parking strzeżony, brak akceptacji zwierząt, brak akceptacji kart płatniczych, cena: w pokojach wieloosobowych 8,25 zł ulgowy - 13,00zł normalny; w pokojach mniejszych 13,50zł ulgowy - 22,00zł normalny, posiadacze legitymacji PTSM 25% zniżki (cena ulgowa). Doba hotelowa od godz. 17.00 do 10.00.

Restauracja „Sielanka”

Lanckorona, ul. Krakowska
Pełny zakres wyżywienia dla grup zorganizowanych możliwość upustów; organizacja imprez weselnych i okolicznościowych.

Bar z parkingiem „Bacówka”

w Izdebniku przy głównej drodze Kraków - Cieszyn
Napoje, dania barowe

Karczma w Krzywaczce

Odrestaurowana zabytkowa karczma z 1714 roku, położona na starym Trakcie Wiedeńskim. Obecnie jest to Szlak Papieski: Kraków-Łagiewniki-Kalwaria

Zebrzydowska-Wadowice dalej Bielsko-Biała-Wiedeń, tylko 4 km od Zakopianki, poniżej 20 km od Krakowa. Serwujemy wyłącznie dania kuchni polskiej, a konkretnie tradycyjnej kuchni szlacheckiej, m.in. tradycyjne zupy polskie, gicz cielęcą, golonkę w piwie, pstrąga w kąpieli czosnkowej, polędwiczki wieprzowe, kotleciki jagnięce i wiele innych.

Grzeczne psy bardzo mile widziane!!!

W Karczmie można zorganizować przyjęcie imieninowe, urodzinowe, z okazji komunii, spotkania towarzyskie od 10 do 150 osób. Zapewniamy muzykę na żądanie. Przy Karczmie jest Dom Weselny na 250 osób.

Wesela, imprezy okolicznościowe, bankiety, konferencje. Sala klimatyzowana!

Krzywaczka 7

tel. 012 273 11 58

Urząd Pocztowy w Lanckoronie

ul. 3 Maja 224,
34-143 Lanckorona;
tel. 033 876 35 21

Przychodnia Medycyny Rodzinnej w Lanckoronie

ul. Krakowska 493,
34-143 Lanckorona
tel. 033 876 35 76

Przychodnia Medycyny Rodzinnej w Lanckoronie

Punkt Lekarski w Izdebniku, 34-144 Izdebnik 186
tel. 033 876 32 93

Komisariat Policji

ul. Targowa 1,
34-130 Kalwaria Zebrzydowska
tel. 997 ; 033 876 66 07

Parafia Rzymskokatolicka w Lanckoronie

Pw. Narodzenia
św. Jana Chrzciciela
ul. Św. Jana 12,
34-143 Lanckorona;
tel. 033 876 35 77
msze święte w niedzielę:
8.00, 11.00, 17.00

Parafia Rzymskokatolicka w Izdebniku

pw. Św. Małgorzaty,
34-144 Izdebnik 218;
tel. 033 876 32 25
msze święte w niedzielę:
8.00, 11.00, 16.00

Parafia Rzymskokatolicka w Skawinkach

pw. Św. Joachima

Skawinki 214,
34-143 Lanckorona,
tel. 033 876 35 96
msze święte w niedzielę:
8.00, 10.30

Dom Pomocy Społecznej im. Św. Brata Alberta w Izdebniku

34-144 Izdebnik 3,
tel. 033 876 32 29
mieści się w dawnych zabudowaniach dworskich Fabryki

Szkoła Podstawowa w Jastrzębi

Jastrzębia 58,
34-143 Lanckorona,
tel. 033 876 33 95
mieści się w zabudowaniach dworskich

Urząd Pocztowy w Izdebniku

34-144 Izdebnik 186,
tel. 033 876 32 21

SZLAK BURSZTYNOWY - AMBER TRAIL GREENWAYS PRZYRODA, TRADYCJA I LUDZIE

Szlak Bursztynowy „Przyroda, tradycja i ludzie” to polsko-słowacko-węgierska inicjatywa ekoturystyczna realizowana wzdłuż cennego przyrodniczo i kulturowo historycznego traktu od Budapesztu przez Bańską Szcawnicę po Kraków, a docelowo także od Krakowa Doliną Wisły po Morze Bałtyckie. Trasa dziedzictwa, którą tworzy międzynarodowy szlak rowerowy oraz lokalne pętle tematyczne, eksponuje unikalne wartości zakątków Bursztynowego Szlaku, ich przyrodę, tradycje, lokalną kuchnię, rzemiosło, sztukę, imprezy i jarmarki.

W oparciu o historyczny szlak handlowy dążymy do:

- *tworzenia produktów turystycznych przy wykorzystaniu walorów przyrody i kultury,*
- *promocji tradycyjnej wytwórczości,*
- *pobudzenia lokalnych inicjatyw społecznych,*
- *zbliżenia regionów, ludzi i ich pomysłów.*

Słowo „szlak” nawiązuje w Programie do różnorodnych funkcji, jakie przed wiekami pełniły szlaki handlowe: ekonomicznych, komunikacyjnych, społeczno-kulturowych. Kontaktom handlowym towarzyszyła wymiana informacji, pogłębianie wiedzy o świecie, rozwój społeczny, intelektualny i kulturalny, szerzenie nowych sposobów gospodarowania.

Bursztyn jako przedmiot obróbki i handlu był symbolem doskonałego produktu lokalnego, który przyczyniał się do prosperity ludzi i miejsc leżących na szlaku. Dlatego w Programie ważne jest wspieranie promocji lokalnej wytwórczości, tradycyjnych zawodów i sposobów gospodarowania, które i dziś stanowią szansę na rozwój ekonomiczny, a jednocześnie są sposobem na zachowanie wartości lokalnego dziedzictwa. Lokalne produkty ze Szlaku Bursztynowego można zakupić w lokalnych sklepach – galeriach a także w Sklepiku lokalnych produktów w Hotelu Polskim w Krakowie.

Symbolem Szlaku Bursztynowego jest jarzębina. Co roku z okazji Dnia Ziemi (21.04) oraz Środkowoeuropejskiego Dnia Drzewa (20.10) dzieci i młodzież sadzą drzewa na Szlaku Bursztynowym. Jarzębina stała się symbolem Programu ze względu na: swoisty urok drzewa, pomarańczowy kolor owoców kojarzący się z bursztynem, lokal-

ny charakter gatunku spotykanego w regionach, przez które biegnie Szlak Bursztynowy.

Szlak Bursztynowy należy do środkowoeuropejskiej sieci zielonych szlaków „Central and Eastern European Greenways” (CEG) tworzonej przez Stowarzyszenie „Environmental Partnership” w Polsce, Republice Czeskiej, na Słowacji, Węgrzech i w Rumunii.

Greenways to zielone szlaki dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego tworzone wzdłuż „zielonych korytarzy” – rzek, tradycyjnych, historycznych tras handlowych, naturalnych korytarzy przyrodniczych etc. Łączą regiony, atrakcje turystyczne i lokalne inicjatywy, wspierają rozwój turystyki przyjaznej dla środowiska i rekreacji oraz promują zdrowy styl życia i niezmotoryzowane formy transportu.

In Lanckorona nature exists in harmony with culture and deeply influences the lives of its inhabitants.

A FEW WORDS ABOUT LANCKORONA

The district of Lanckorona

The district of Lanckorona is situated on the Carpathian foothills of the Polish Beskidy range, 38 km to the south of Krakow. The region's uniqueness stems from its old wooden architecture, spectacular rural landscape and rich biodiversity which is preserved in forest that grows on the slopes of the Castle Mount overlooking Lanckorona, on farms and in old gardens. The area has ideal conditions for outdoor activities, with numerous walking and cycling possibilities. Lanckorona is the most famous and most visited place in the district. Founded around the 12th century, it was granted town rights in 1361 by King Kazimierz the Great, and from 1366 started to develop rapidly as a result of a number of privileges. The later history of Lanckorona was closely linked with events which have deeply influenced the whole region: the Swedish invasion in 1655 and the partition of Poland. Lanckorona lost its importance at the beginning of the 20th century. After the Second World War, the village with its medieval layout and well preserved wooden architecture was designated a cultural monument. Buildings occupying the centre of the village are regarded as the most beautiful example of traditional wooden architecture in Poland. In 1999 UNESCO added Lanckorona Hill with its medieval castle ruins on to its World Heritage Sites list.

A group of local leaders and lovers of the Lanckorona region has come together to free the village from its magical sleeping spell and rebuild its economy in a sustainable way. „Revitalization of Lanckorona” is a project to bring new light to this beautiful Carpathian spot, help to decrease the unemployment rate and provide opportunities for small farms to survive and keep their traditional struc-

ture and biodiversity.

Socio-economic facts about the district of Lanckorona:

Area - 40.6 sq km

Population - 5927 (2001)

Population of working-age - 3421

Unemployment rate - 14%

Traditional job occupations - the inhabitants, including unemployed people, have skills in carpentry, shoe-making, tailoring, agriculture, economics, house-construction and mechanics. Most of the inhabitants live on small farms, which are no longer profitable.

Favoured business activities: development of small upholstery and carpentry companies; businesses with environment friendly means of production, sustainable ecotourism.

Communication - the nearest railway station is Kalwaria Zebrzydowska (8 km); bus links to Krakow and Wadowice. Natural and cultural features of Lanckorona

Biodiversity:

- Unique plants protected in Poland including:

* A Horsetail *Equisetum maximum*

* Common yew *Taxus baccata*

* Turk's cap lily *Lilium martagon*

* Daphne mezereum *Daphne mezereum*

* White pine *Pinus strobes*

- Unique and valuable old-growth forest habitats as well as fruit trees and shrubs in old parks, gardens, private farms and fields established in the 19th century (mainly apple and pear trees, blackcurrant and other berries).

- A beautiful rural landscape with field patterns typical of the Carpathians; a clean environment and mild climate.

Cultural heritage:

14th century village of Lanckorona with its wooden buildings and medieval street plan (designated a cultural monument); castle ruins at the top of Castle Mount (UNESCO World Heritage Site); manors founded in 19th century in Podchybia, Jastrzbia and Izdebnik; other historic buildings and numerous wayside chapels.

The Lanckorona Eco-museum - a trail around the cultural and natural attrac-

tions of the Lanckorona district
The 'Lanckorona' Eco-museum project aims to increase the prominence the natural and cultural assets of the region—discovering its real atmosphere and uniqueness. According to the European definition, the eco-museum concept is based on the idea of drawing attention to a place – creating in this way a 'museum without walls'. Nature, culture and history are interpreted in situ where key events took place and in ways that involve the local community – through stories, sites, trails, monuments and other symbols.

In 2001 the Lanckorona Municipality was involved in the initiative called 'Establishing the Visegrad network of eco-museums in Central Europe' (led by the Polish Environmental Partnership Foundation within the Amber Trail Greenway program). This initiative intends to prompt the cooperation between the regions active in heritage protection as well as to create the examples and success stories of eco-museum implementation in Poland, the Czech Republic, Slovakia and Hungary. The backbone of the 'Lanckorona' eco-museum is a trail linking 16 of the most interesting cultural and natural sites in the region. We invite you to discover the secrets of Lanckorona and its surroundings while travelling along the 'Lanckorona' eco-museum...

Eco-museum sites:

1. Prof. Krajewski Museum and Market Place
2. St John's Church
3. Castle Ruins
4. Lanckorona Mount with its natural flora and fauna
5. Old-fashioned villas in Lanckorona
6. St. Cross Chapel in Lanckorona
7. Barski Confederates Chapel
8. St. Anna's Chapel
9. Barski Confederates' Cross
10. St. Joachim wooden church in Skawinki
11. The 'Bell' Chapel in Skawinki
12. The Manor in Jastrzebia
13. The 'Old Inn' (former post office) in Izdebnik

14. St. Margarite's Church in Izdebnik

15. The Manor in Izdebnik

16. The Manor in Podchybie

Site 1

Prof. Krajewski Museum and Main Market Place in Lanckorona

The Museum was established in 1967 by the Friends of Lanckorona Association. It is situated in a wooden building which survived a fire that took place in 1868. There are many exhibits inside – objects presenting everyday life of Lanckoronian citizens, mainly from the beginning of the 20th century, excavations from the Castle Ruins, and a model of the Main Market Place from before the tragic fire. The eco-museum records centre is also located here.

The Main Market Place with its 9.5% slope is the steepest main market place on the Amber Trail. Its frontages are decorated with wooden houses from 1868 – 72, with characteristic hallways and big door-gates. Houses are situated close to each other, separated by narrow passages called 'miedzuchy'. Pedimental-frontal roofs covered with wooden shingles create deep arcades that were used by merchants to display their goods during ancient fairs.

Site 2 St John's Church

Founded by King Kazimierz the Great in 1359, St. John's Church has been reconstructed many times, particularly in the 16th century. The original gothic style can still be found in the main structure of the building and its view. The interior decoration presents renaissance and baroque styles. The early baroque high altar with a wealth of ornaments presents the baptism of Christ. It is one of the most valuable examples of early baroque art in the Malopolska region. The Presbytery complex situated at the western side of the Church used to be made up of the main presbytery house, granary, wood-house, pond and a barn, which were the first victims of the tragic 1868 fire.

Site 3 Castle Ruins on the Lanckorna Mount (550 m above sea level.)

Established in 1359 at the place of a former watch-tower from 13th century, the Castle was extended by numerous succeeding owners of the Lanckoronian lands. Surrounded by a moat with a drawbridge, the Castle was made up of a courtyard, chapel and household lodgings. According to some ancient stories there were secret underground passages linking the Castle with the Main Market Place in Lanckorona. The Castle was the centre of the resistance movement place of the Barski Confederates. After the Confederation it was occupied by the Austrians, who turned it into a jail. The Castle fell into ruin at the turn of the 18th century. In 1999 the Castle Ruins entered the UNESCO World Heritage Site list within the Kalwaria Zebrzydowska cultural landscape area.

Site 4 Lanckorona Mount and its natural flora and fauna

Trees and wild plants

- Polish larch (*Larix polonica* Rac.) – many localities can be found on the Lanckorona Mount, near the Castle Ruins.
- Carpathian beech (*Fagus sylvatica* L.) – grows on the Lanckorona Mount, mostly along the walking trail 'Alley of People in Love'.
- Weymouth pine (*Pinus strobus* L.) – mostly located in the forest 'Groby'.
- common ivy (*Hedera helix* L.) – the largest example grows on an old oak tree at the Legionistów Street in Lanckorona.
- daphne (*Daphne mezereum* L.) – grows mostly on the Lanckorona Mount and in the forest 'Groby'.
- horsetail (*Equisetum telmateia* Ehrh.) – can be found along the walking trail 'Na Moczary' and in Solca Izdebnicka.
- orchids – ex. butterfly orchid (*Platanthera bilolia* L.Rich.) can be found in Kopań.
- columbine (*Aquilegia vulgaris* L.) – grows on meadows all around Lanckorona district.

Old-growth orchards and gardens

All around the Lanckorona district one can find numerous old-growth fruit trees in old orchards, private farms and fields established in the 19th century – mainly apple and pear trees.

Large fragments of the old parks has been preserved near the manors in Podchybie and Izdebnik. Modernistic gardens established at the beginning of the past century are situated near old-fashioned villas in Lanckorona.

Plantations of blackcurrant and gooseberries established in the 1970s, mainly in Skawinki, Lanckorona and Izdebnik, brought income and provided employment to the region at that time – 30% of agriculture was then based on growing berries.

Several apiaries have been preserved in the region. Until 1990s almost every farm had a few bee hives and from the inter-war period local bee-keepers has been associated in the Bee-Keeping Society.

Animals

- salamander (*Salamandra salamandra* L.) – lives in the wet forest localities on the Lanckorona Mount along walking trails. Can be found also in Podkiecka near a quarry.
- Carpathian newt (*Triturus montandoni*) – found near the water reservoirs and wetlands, mostly on the Lanckorona Mount and in the Kamionka forest in Skawinki.

Other animals that have their refuges on the Lanckorona Mount and in the neighbourhoods include: deer, hare, wild boar, fox, polecat, hedgehog, squirrel, badger, buzzard, kestrel, owl, green and black woodpecker, coal mouse, swift, golden oriole, pheasant and partridge. From time to time the brown bear is found in the region.

Site 5 Old-fashioned villas in Lanckorona

Villas from 1920s and 1930s - were built mainly in the so-called 'Zakopane' style with the purpose to accommodate tourists. The most famous old-fashioned wooden pensions include: 'Willa Róż',

'Gąsiorówka', 'Tadeusz', 'Modrzewiówka', 'Zbyszek', 'Wrzos', 'Słoneczna', 'Widok', 'Bajka' and 'Zamek'.

Site 6 St. Cross Chapel in Lanckorona

This Neo-gothic aisleless chapel dates back to the second half of the past century. Previously in the same place a wooden church mentioned in 16th century was located. According to ancient legend it was founded at the place where a yew-tree branched out in a shape of a cross was growing. Near that tree a grey old man appeared to the broken-hearted foster-mother announcing that a lost child was saved by a miracle. That is why before building the brick chapel the local community decided to save and frame the remains of the yew-tree trunk.

The interior decoration of the chapel presents rococo and early baroque styles. The high altar presents the Descent from the Cross. On the cemetery located near the chapel is the monument of Seweryn Sypowski with the quotation from the 'Beniowski' poem of Juliusz Słowacki as well as the graves of two partisans.

Site 7 Barski Confederates Chapel

Chapel was built from blocks of stone in 1910 to commemorate the quinquenary of the Battle of Grunwald. It was founded at the place of former wooden chapel, recording the victory of October 1st in 1769 of the Barski Confederates led by Kazimierz Pułaski against the Russian army.

Site 8 St. Anna's Chapel

St. Anna Chapel was founded at the turn of the 19th century to commemorate the very like burial place of the Barski Confederate officers killed in action during the battle of Lanckorona, 22nd of June in 1771.

Site 9 Barski Confederates Cross

The Cross commemorates the defeat of Confederates on the 22nd of June in 1771 in the battle with the Russian

army. According to some stories the missing Poles were buried in the battlefield and the nearby forest was named 'Groby' ('Graves'). Other records say that the burial place of soldiers is located near the St. Anna Chapel (Site 8).

Site 10 St. Joachim Church in Skawinki

This 18th century wooden church was taken over from Przytkowice to Skawinki in 1950s. This is a typical example of baroque sacral wooden architecture. The main structure of the building presents characteristic log construction with a Greek cross view. From the south a tower is linked with the church by a porch. From the west side one can find presbytery with a sacristy. The interior decoration of the church is mainly of the baroque style. The high altar presents the picture of the Victorious Our Lady.

Site 11 The 'Bell' Chapel in Skawinki

A brick Chapel built on the quadrangle view dates back to the 19th century. Its cap is made of an onion-shaped dome and octagonal lantern, covered with wooden shingles. According to old local customs the Angelus Bell was used to call people to prayer and important meetings and also to warn people of danger. The interior presents the stone painted figure of the Christ falling under the Cross.

Site 12 The Manor in Jastrzebia

The Manor comes from the the beginning of 19th century and kept its original style. It is surrounded by the household lodgings which are in ruin. The Manor was built by the Lewakowski family; the owners employed local people for farming. Nowadays a secondary school is located in the Manor.

Site 13 The 'Old Inn' (former post office) in Izdebnik

A building of Austro-Hungarian post from 1780 served as a place to re-harness horses and provided Vienna-bound travellers with rest and refreshment.

There were restaurant, hotel, wine-store and police-station located in the building. Fryderyk Chopin stayed once in the 'old inn' while travelling from Krakow to Vienna. The 'Old inn' was built on the natural slope, that is why from the front side it is one-story and from the back side two with arched cellars. The front side presents very spectacular architecture with beautiful arcades at both storeys.

Site 14 St. Margarite's Church in Izdebnik

The Church was built between 1838 and 1841 in the classic style. The most characteristic elements of this brick building are: square presbytery, rectangular nave and two-story sacristy. A tower rises from the front side. The interior decoration presents early baroque style; the polychromy dates back to the interwar period and was repainted in the 1990s -. The high altar with the picture of Our Lady with the Christ-Child presents the eclectic style.

Site 15 The Manor in Izdebnik

The Manor built at the turn of 16th century was enlarged in the 19th century. At that time famous alcohol distillery was operating near the manor – The Factory of Wholesome Vodkas and Liqueurs of the Archduke Rainer Habsburg produced the well-known 'Jarzębiak Izbednicki' (vodka flavoured with rowan-berries). The Manor is surrounded by an old-growth English style garden, orchard, vegetable garden and forest park. Nowadays the Centre for Social Affairs is located in the Manor.

Site 16 The Manor in Podchybie

The Manor dates back to the turn of 18th century. A beautiful, large old-growth park has been preserved around the Manor. In the household lodgings a steam engine from 19th century is exhibited.

Site 17 Lanckorona House 16

This building was built at the begin-

ning of the 20th century for public use. Local artisans rented the premises as studio space. A part of the building which was built of stone functioned as a forge. Then in the 1960s, there were designs to make the building into a health center and pharmacy; later still, it accommodated a kindergarten. The property lies in the vicinity of the parish church and on the way to the Lanckorona castle ruins.

The rectangular building, with its gable roof, decorative cornices and antique doors is the only one of its kind in Lanckorona. The layout resembles that of the interior of cottages typical of the Lanckorona region - the hallway is situated in the center while rooms line the sides. The walls are partly stone (the cellar and basement) and partly brick (first floor), the latter most likely coming from Lanckorona's old brick kiln. The forge was built with stone and lime-stone mortar.

Today, Lanckorona House brings under one roof the headquarters and the Local Activity Center (part of nationwide network of Local Activity Centers). After renovation, artistic workshops ranging from pottery, ceramics, painting, weaving to crepe paper crafts classes will take place here. Further plans include opening a local products store & gallery, which will promote our region and bring attention to the variety of locally produced goods and handicrafts from the Amber Trail.

Site 18 TADEUSZ Villa - a place connected with the Polish independence movement.

Memorabilia of Józef Piłsudski and the Polish Legions of World War I.

Far from downtown Lanckorona you will find the „Tadeusz” Pension, very likely the oldest private pension in Poland today. Currently run by the third generation of owners, the house stands on a lush green mountainside, where it was built in 1924 by Tadeusz Lorenz Sr, a member of the Polish Legions. The original intention to build a forester's

lodge eventually lost out to the idea of creating a guesthouse for friends and fellow Polish Legionists.

The pension house has gone through the last 80 years without ever closing, despite or in spite of the turmoils of the past. Many well-known figures from the world of politics and culture have stayed here, to enjoy the great food and the enchanting aura of the place. The history of the pension is recorded in several visitors' books.

So what is the best part of the Tadeusz Villa? „The kitchen!” – the regular guests here agree. One of the villa's salons holds the Józef Piłsudski family memorabilia, which also include mementos from the Polish Legions. Józef Piłsudski was a leader of the Polish independence movement up until the end of World War I, during which he led a brigade of the Polish Legions, and later became a statesman in the newly sovereign Poland.

Exploring Lanckorona

* By foot: 3 hiking trails and 5 walking trails around the Lanckorona Mount

* By bike: network of Amber cycle trails with a main red cycle trail traversing the entire district of Lanckorona.

* By horse and cart: trail linking the most spectacular sites in Lanckorona

* By cross-country skis: 3 cross-country skiing trails.

Tourist accommodation: 230 beds in guest houses, youth hostel and private rooms (see page 10 for a detailed list of accommodation and addresses).

The Carpathian Ecoregion Initiative

The project to revitalise Lanckorona is a partner of the Carpathian Ecoregion Initiative, a wide-ranging international initiative to promote conservation and environmentally friendly development across the entire Carpathian range. In 2000, Lanckorona Municipality was successful in gaining a WWF (World Wide Fund for Nature) Small Grant as part of this Initiative.

Why are the Carpathians so important?

The Carpathians are a natural treasure of global importance. Combining immense

wildlife value with a rich cultural heritage, the mountains stretch over seven countries of Central and Eastern Europe, binding together diverse nationalities and forming the link between the forests of northern, southern and western Europe. The region is unique within Europe: exceptionally rich in species diversity and supporting species not found anywhere else in the world. Crucially, it is the last remaining European stronghold of large mammals such as the brown bear, wolf and lynx (outside Russia). The region also harbours one of the continent's most extensive tracts of montane forest, including Europe's largest remaining area of virgin forest (outside Russia). In recognition of this international importance, WWF has included the Carpathians in its „Global 200” list of the outstanding ecoregions of the world.

Ecoregion planning approach

The approach known as „ecoregion planning” means undertaking actions that ensure conservation and sustainable development of an ecoregion, a relatively large unit of land or water with a characteristic set of species, communities, dynamics and environmental conditions. Simply conserving individual sites and species on a local or national scale is not sufficient, especially as nature does not respect national boundaries. The Ecoregion approach enables a large-scale, co-ordinated and long-term view, integrating the needs of nature and local people. The Carpathian people have survived into the 21st century through their sense of community and co-operation. Now as a result of global pressures we must all co-operate to sustain the nature and way of life of the Carpathians in the centuries to come.

Amber Trail Greenway - Linking Nature, Tradition and People

What is the Amber Trail Greenway?

The Amber Trail Greenway (ATG) is an international initiative linking the most valuable natural and cultural treasures and local initiatives along a corridor

joining Budapest in Hungary, Banská Stianica in Slovakia and Krakow in Poland. The Amber Trail Greenway creates a „green network” of good practice examples that demonstrate how natural and cultural heritage protection contribute to local development.

The Amber Trail Greenway belongs to the „Greenway for Europe” family program of the Environmental Partnership for Central Europe (EPCE) Consortium. It is intended to create an open network of cooperation between civic, communal, business, and governmental organizations that can provide complex and diverse support for the efforts of local people to build and revitalize publicly beneficial trails and natural corridors called „greenways” in the countries and regions of Europe.

The ATG resonates with the numerous roles played by trade routes in earlier times - economic, communication, religious, military, diplomatic, cultural exchange and social interaction. Over the centuries, trade relations were always accompanied by the exchange of information for building local understanding about the wider world in terms of social, intellectual, religious, cultural and economic issues.

What are the main goals of the ATG?

1. Development of environmentally-friendly tourism, creation of the Amber heritage trail; support and promotion of local products and local production through marketing assistance and a network of fairs;
2. Strengthening local initiatives connected to the above aims, local leadership and enterprise;
3. Linking people and their ideas.

The Amber Trail Greenway provides the framework for local regional and cross-border cooperation expanding upon a historical context while, at the same time, building bridges to the future.

How to contact us?

Poland: Polish Environmental Partnership Foundation, 30-005 Kraków, ul.Bracka 6/6, ph: +48-12 422 50 88, fax: +48-12-429 47 25,

e-mail: biuro@epce.org.pl, www.epce.org.pl

Slovakia: Slovak Amber Trail Association, Dolná ružová 6, 96901 Banská Stianica, ph: +421 45 69 20203, rohac@stonline.sk, www.jantarovacesta.sk

Hungary: Hungarian Environmental Partnership Foundation, Szerb u. 17-19, 1056 Budapest, ph/fax: +36 1 411 35 00, marticssek@okotars.hu, www.epce.hu

Greenways are routes, trails or natural corridors developed so as to protect their ecological function and bring sport, tourism and recreation activities. They provide a framework or a context for improving the effectiveness of community-initiated nature conservation projects, cultural heritage events and tourism development. By providing for access to both locals and visitors, Greenways contribute directly to improvement of public services and the local economy. The Central European Greenways program is an initiative of the Environmental Partnership for Central Europe consortium to create an open network of cooperation between civic, business, and governmental organizations that seek to support local efforts to protect, build and revitalize trails and natural corridors as a part of an international grassroots movement for sustainable development in Central and Eastern Europe.

Contact: Central European Greenways, Czech Environmental Partnership Foundation, Panská 7, 602 00 Brno, Czech Republic, ph: +420-5-4221 8350, fax: +420-5-4222 1744, e-mail: greenways@ecn.cz; www.stezky.cz